

Samenwerken in de waterketen in Zaanstreek Waterland

Sinds 2013 werken de acht gemeenten, hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en drinkwaterbedrijf PWN intensief samen om zo doelmatig mogelijk invulling te geven aan:

- het inzamelen en verwerken van vuilwater,
- het slim omgaan met regenwater,
- het aanpakken van grondwaterproblemen en
- de levering van drinkwater.

De samenwerking leidt tot kostenbesparingen, kwaliteitsimpulsen voor het beheer en het verminderen van de kwetsbaarheid in de uitvoering van taken. In 2017 is hard gewerkt aan een gezamenlijk rioleringsplan voor de regio. De plannen liggen eind 2017 en begin 2018 voor in de raden van de afzonderlijke gemeenten.

Aan de hand van stellingen en vragen willen wij op 29 november de discussie faciliteren over het Gezamenlijk Gemeentelijk Rioleringsplan en het samenwerkingsverband Zaanstreek-Waterland. Voor een interactieve peiling ter plekke en de directe weergave van het resultaat, is het handig (maar niet noodzakelijk) dat u de Kahoot-app downloadt op uw mobiele telefoon. Daar waar mogelijk leggen wij het resultaat naast de uitslag van een publieksenquête die rond de zomer is gehouden.

Ons globale tijdsschema voor de 29^e november is:

• Voorstelronde	(5 minuten)
• Toelichting op de aangeleverde documenten	(10 minuten)
• Discussie aan de hand van stellingen	(30 minuten)
• Verdere discussie en vragen	(10 minuten)

Namens de samenwerkingsregio:

Hans van der Eem (projectleider van de samenwerking)

Hans Grotenbreg (Zaanstad)

In deze notitie:

- Samenwerken in de waterketen
- Waar staan we nu?
- Een gezamenlijk Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)
- Interactieve enquête en discussie

Bijlage:

- Het regionale deel van het gezamenlijke GRP

Samenwerken in de waterketen

In 2011 is het landelijke Bestuursakkoord Water (BAW) getekend. In dit akkoord, dat loopt over de periode 2010-2020, zijn afspraken gemaakt die bekend staan als de 3K's:

1. Het verminderen van de kosten voor het verwerken van stedelijk afvalwater met 12,5% in 2020 (let wel: er was in 2010 een forse kostenstijging voorzien, dus het gaat om het minder laten stijgen van de kosten).
2. Het verder professionaliseren van het beheer ('kwaliteit') en
3. Het verminderen van de personele kwetsbaarheid. Zeker bij kleinere gemeenten rust het gehele rioleringsbeheer vaak op de schouders van 1 of 2 mensen. Als ervaren medewerkers vertrekken is het moeilijk om continuïteit te borgen.

Het Bestuursakkoord heeft de waterketenpartners in de regio Zaanstreek-Waterland bijeen gebracht. Dit heeft uiteindelijk in 2014 geleid tot het convenant Samenwerking Waterketen.

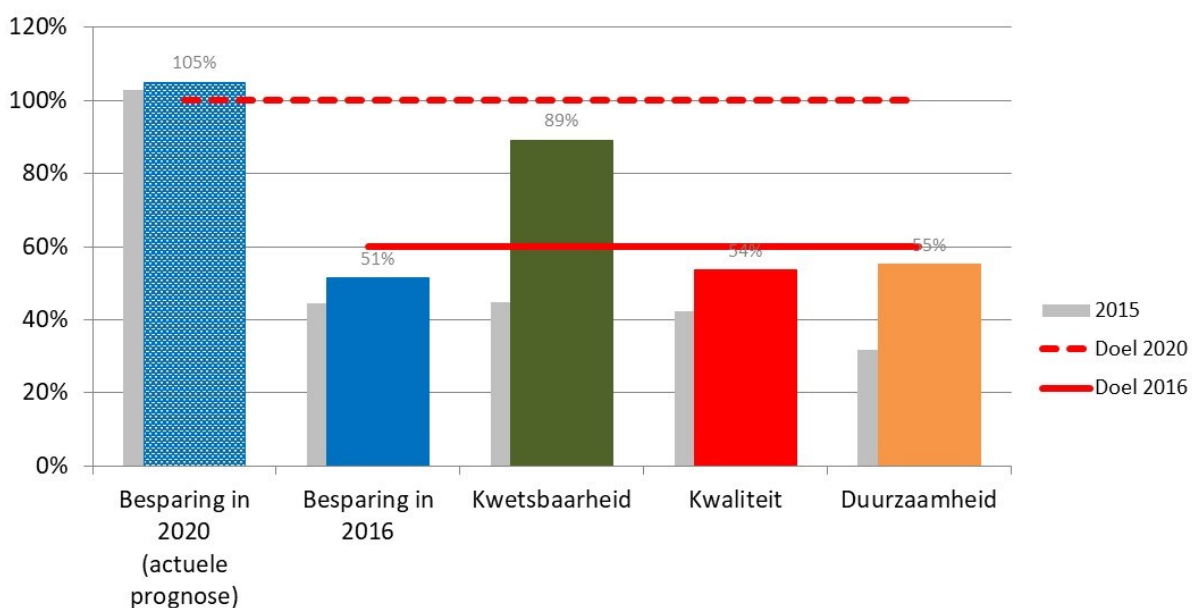
Er is nu een structuur ontstaan waarbij beleidsmedewerkers en beheerders riolering uit de regio en de adviseur riolering van het waterschap gezamenlijk projecten uitvoeren. Zo zijn er gezamenlijke bestekken voor het reinigen van kolken en het reinigen en inspecteren van riolen op de markt gezet. Meetgegevens worden op een gezamenlijk platform ontsloten. Neerslaggegevens worden centraal verwerkt en zijn voor alle deelnemers beschikbaar.

Ook de managers en bestuurders die over water en riolering gaan, ontmoeten elkaar op regelmatige basis en spreken over topics als nieuwe beleidsontwikkelingen en het verminderen van de kwetsbaarheid.

Waar staan we nu?

Met behulp van de door de VNG en Unie van Waterschappen ter beschikking gestelde BAW-monitor wordt jaarlijks de voortgang op de 3K's in beeld gebracht. De figuur op pagina 3

Realisatie afvalwaterketen in 2016 t.o.v. doelen 2020

Zaanstreek Waterland

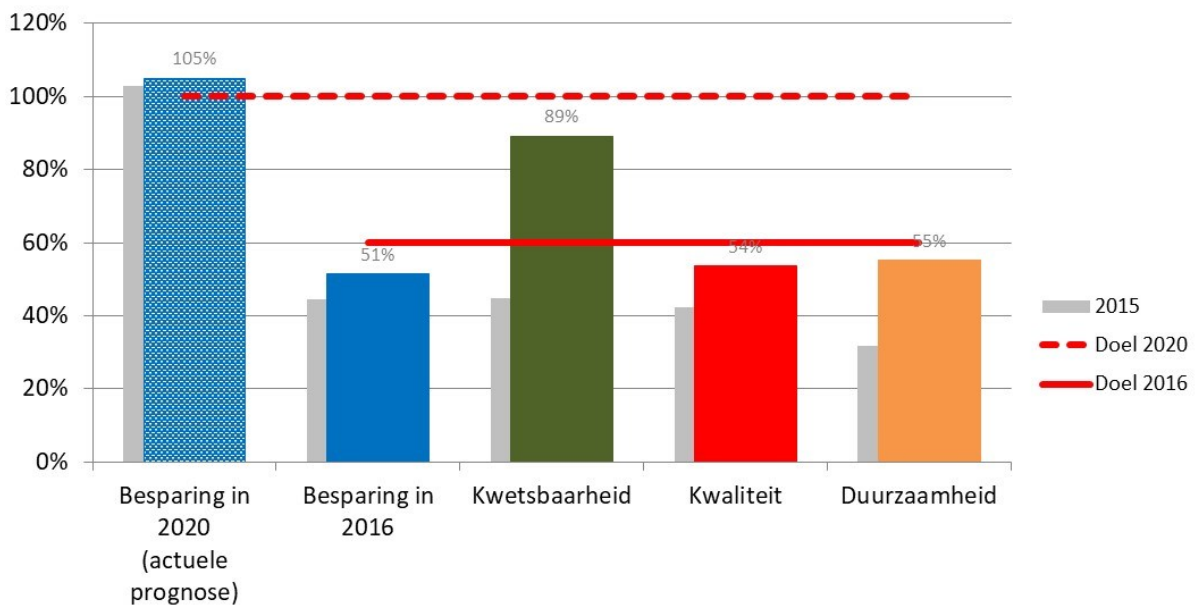
geeft weer waar de regio in 2016 staat. De horizontale as geeft de verschillende aspecten weer. De verticale as geeft aan in welke mate doelstellingen zijn of worden bereikt. Na 6 jaar van de looptijd van het BAW zou ongeveer 60% van de doelstelling gerealiseerd moeten zijn. En als we een prognose van kosten van 2020 maken, willen we de gehele besparingsdoelstelling (100%) in beeld hebben.

De linkerkolom in de figuur maakt duidelijk dat de prognoses van de kosten in 2020 een besparing laten zien die iets hoger ligt dan de doelstelling van 12,5% uit het Bestuursakkoord Water. In 2016 (tweede kolom) is er ook een besparing gerealiseerd, maar deze ligt nog wel iets lager dan de 60% van de besparingsdoelstelling. Door het verder implementeren van asset management zullen extra besparingen gerealiseerd moeten worden.

Met het verminderen van de kwetsbaarheid gaat het goed. Door intensief samen te werken en werkzaamheden gezamenlijk op te pakken, zijn we als regio beter in staat om taken van elkaar over te nemen of kennis en ervaring over te dragen.

Ook ten aanzien van de kwaliteit is een mooie vooruitgang geboekt, maar zijn nog inspanningen nodig om doelen te halen. Hetzelfde geldt voor het thema duurzaamheid, waar geen concrete afspraken over gemaakt zijn in het Bestuursakkoord Water maar waar de regio wel aan wil werken. Het gaat dan om zaken als het terugwinnen van energie en grondstoffen, het werken aan klimaatadaptatie en het verminderen van medicijnresten en dergelijke in het milieu.

Realisatie afvalwaterketen in 2016 t.o.v. doelen 2020

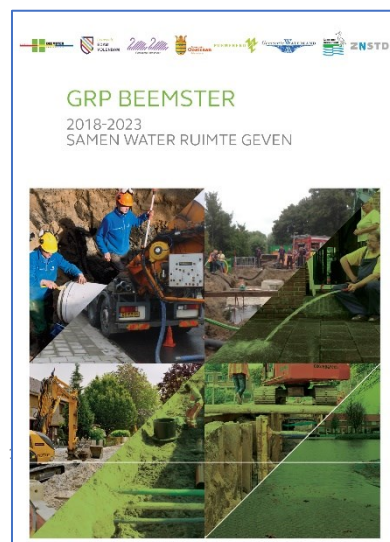

Zaanstreek Waterland

Een gezamenlijk gemeentelijk rioleringsplan

Een nieuwe mijlpaal in de samenwerking is het opstellen van een gezamenlijk GRP. Voor elke gemeente wordt een GRP gemaakt dat is opgebouwd uit een uniform regionaal deel en een gemeente specifiek deel. In dit gemeente specifieke deel wordt bijvoorbeeld teruggekeken op de afgelopen planperiode en worden de kosten en heffingen voor de komende jaren in beeld gebracht. Het regionale deel is afgerond. Aan enkele gemeente specifieke delen wordt nog gewerkt.

Een belangrijk onderdeel in ieder GRP is natuurlijk de kostendekking. De kosten nemen toe omdat eerste aanleg van riolering uit de grondexploitatie is gefinancierd. Bij vervanging zullen de kapitaalkosten uit de rioolheffing worden opgebracht. De kapitaalkosten zullen een steeds groter deel van de rioleringskosten uit gaan maken. Interessant punt daarbij is hoe we de investeringen financieren: door te activeren en jaarlijkse betaling van rente en afschrijving of door zo veel mogelijk de investering direct uit de binnenkomende gelden te financieren? Dat laatste leidt op langere termijn tot een significant lagere heffing (zeker bij een hoge rentevoet), maar vraagt op korte termijn om een hogere heffing.

Het nieuwe GRP heeft een duidelijk ander karakter dan veel voorgaande GRP's. Het richt zich meer op doelen, strategie en beleid. Dat is ook nodig omdat gemeenten en waterschap voor een grote opgave staan: het waterrobuust inrichten van het stedelijk en landelijk gebied. We kunnen het ons haast niet meer voorstellen, maar klimaatadaptatie stond vijf jaar geleden nog

niet hoog op de agenda. Het woord komt in het Bestuursakkoord Water uit 2011 zelfs niet voor!

In het nieuwe GRP bevestigen we natuurlijk het belang van de riolering voor de gezondheid. We zullen altijd zorgvuldig met afvalwaterstromen om moeten gaan. En waar mogelijk willen we energie en grondstoffen uit dit afvalwater terugwinnen. Maar daarnaast is er ook volop aandacht voor het omgaan met extreme neerslag. Richtten we ons tot nu toe op buien die regelmatig voorkwamen (20 tot 30 mm in een uur), nu kijken we naar buien van 60 mm per uur en meer. Die buien kunnen niet meer opgevangen worden met rioolbuizen. Extreme neerslag vraagt om een aanpak van vasthouden en bergen van water, juist ook in stedelijk gebied. Het vraagt om een andere inrichting van privaat en openbaar gebied. Water moet daar naar toe stromen waar het geen schade of ernstige overlast veroorzaakt. Dat vraagt om samenwerking: samenwerking binnen gemeenten tussen ruimtelijk ordenaars, weg-, groen- en rioleringsbeheerders, tussen gemeenten en waterschap om gecontroleerde afvoer en opslag van neerslag in het watersysteem te realiseren en het vraagt om samenwerking met bewoners, bedrijven, woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars. Daar zullen we de komende jaren op inzetten.

Interactieve enquête en discussie

Als onderdeel van het GRP proces is ook een publieksenquête gehouden via Twitter en Facebook om beelden en inzichten bij bewoners op te halen. De resultaten van deze enquête zullen we de komende periode gebruiken bij de acties die volgen uit het GRP. Tijdens de raadsledenbijeenkomst op 29 november 2017 zullen wij ook u een aantal vragen voorleggen en daar waar mogelijk een vergelijkingen maken met de resultaten van de publieksenquête.

1. Het belangrijkste van het riool is:
 - De hoogte van de rioolheffing
 - Het niet vervuilen van het milieu
 - Afvoeren van water van percelen en uit woningen
 - Een combinatie van dit alles
2. Het initiatief om samen te werken in de waterketen is op landelijk niveau genomen. Welke onderstaande stelling spreekt u het meest aan:
 - Samenwerken doe je zolang je er zelf voordeel aan hebt
 - Soms heb je een zetje nodig om iets bijzonders te gaan doen
 - Misschien is het wel verstandig dat het hoogheemraadschap de riolen overneemt
 - Het verbaast mij vaker dat de VNG denkt alle gemeenten te vertegenwoordigen
3. De laagst maatschappelijk kosten voor de waterketen is gelijk aan:
 - De laagste heffing voor riool en zuivering en de prijs voor drinkwater
 - De laagst mogelijke kosten binnen ieder organisatie apart
 - Zonde dat de provincie dit soort dingen niet regelt
 - Kosten moeten verrekend worden als de ander voordeel heeft

Toelichting bij vraag 3

De waterketen bestaat uit drinkwaterwinning en levering, het inzamelen en transport van afvalwater en het zuiveren van afvalwater.

In deze keten kan een maatregel bij de een, voordeel opleveren bij de ander.

Als voorbeeld:

- ✓ Als de PWN er voor zorgt dat er minder kalk in het drinkwater zit, heeft HHNK minder kosten bij zuiveren
 - ✓ Als de gemeente gemengde stelsels veranderen in gescheiden rioolstelsels werkt de zuivering effectiever
4. Het klimaat gaat veranderen. Ook uw gemeente zal daar wat mee moeten gaan doen
- Andere dingen zijn nu even belangrijker
 - De gemeente staat alleen aan de lat voor extreme neerslag
 - De taken moeten verdeeld worden tussen gemeente, veiligheidsregio en HHNK
 - Onder de verantwoordelijkheid van de gemeente gezamenlijk optrekken
5. Een regenachtige dag is niet prettig. Heel veel regen geeft overlast. Wanneer vindt u dat er sprake is van overlast
- Water in kruipruimtes
 - Bovenstaand plus parken en plantsoen onder water voor enkele dagen
 - Bovenstaand plus water op straat langer dan drie uur
 - Bovenstaand plus water in woningen
6. In de openbare ruimte ga je de klimaatverandering niet opvangen. Denkt u dat bewoners ook maatregelen gaan nemen?
- Ja
 - Ja, maar er is nog een lange weg van informeren en overtuigen te gaan
 - Nee, dit soort problemen moeten de overheden aanpakken
 - Nee, alleen na het ontstaan van overlast en schade

7. Hoe moet de gemeente er voor zorgen dat de particuliere tuinen groener worden
 - Daar moet de gemeente zich niet mee bemoeien
 - Motiveren door in te lichten
 - Stimuleren door subsidie
 - Afdwingen met regels en tegeltax
8. Onze waterketen is een luxe. We hebben schoon drinkwater, makkelijk afvoer van fecaliën en schoon water in de sloot. Denkt u dat bewoners mee zullen werken aan het verduurzamen van de waterketen.
 - Ja, iedereen is voor een beter milieu
 - Ja, als de investering terugverdiend kan worden binnen 5 jaar
 - Nee, bij alternatieve sanitatie komt de volksgezondheid in het geding
Nee, de aandacht zal blijven uitgaan naar meer luxe in douche-, en toiletruimte

Toelichting vraag 8

Onze waterketen is een luxe maar kan b.v. duurzamer door het gebruik van een closetpot waarbij urine en fecaliën apart worden afgevoerd. Urine kan terug gewonnen worden en de zuivering doet het veel beter op alleen fecaliën. Of kan duurzamer door het gebruik van vacuümsysteem zodat fecaliën niet door schoon drinkwater maar luchtdruk getransporteerd wordt

+--+--+--+